

URS WIDMER • A kék szifon

SVÁJCI ÍRÓK

A sorozat mentora Werner Morlang
Sorozatszerkesztő Hajdú Farkas-Zoltán

A sorozat főtámogatója
schweizer kulturstiftung
prohelvetia

URS WIDMER
A kék szifon

Fordította Kurdi Imre

BOOKART KIADÓ

A fordítás alapjául szolgáló mű

Urs Widmer *Der blaue Sifon*

Copyright © 1992 by Diogenes Verlag AG Zurich, Switzerland

All rights reserved

Grafikus Részegh Botond

ISBN 978-606-8351-10-0

© Bookart Kiadó, 2012

Magyar fordítás © Kurdi Imre, 2012

Álmodtam valamit néhány napja, nagyjából egy hete: kavargó embertömeg, kiáltások, azután az alaktalan semmi kellős közepén találtam magam, alkalmasint a mindenségben, előttem pedig ott lebegett – mintha valami láthatatlan oltáron billegett volna – egy kék üvegből készült szifon, csillogva valami máskülönben érzékelhetetlen fényben, amely meg-megvillant az üvegen. Föl-fölparázsló, szivárványszínű villámok a mélységes kékben. Álmélkodva bámultam a csodát, és amikor reggel fölébredtem, jó ideig zavartan próbáltam megfejteni az üzenetét, mígnem végül megfeledeztem róla. Alámerültem újra a hétköznapiakban. Lángoltak az olajmezők. Bombák hulltak a városokra. Rakéták röptültek a sugárutak fölött a közlekedési lámpák magasában, végül célba értek, és fölrobbantak. Ugyanígy kémlelték az eget azelőtt is az emberek, Drezdában, Coventryben. Látták a repülőgépeket, azután a felénk zuhanó fekete pontokat. A nők befogták a gyerekek füleit, mielőtt darabokra szaggatta őket a bomba. Mások hiába is futottak, rohanvást sem voltak olyan gyorsak, mint a mérgesgáz, görcsbe rándulva estek össze az utcán. Így rohantak már Pompejiben – persze túlságosan későn ott is – a kikötő felé: gyorsabb volt náluk az izzó

lávaeső. Így söpörte el a kunyhófalvakat a napalmvihar. Így verték agyon a hunok hordái a szénakazalban rúgkapáló parasztokat. Így pusztultak el az oroszok, miközben lángokban állt Moszkva, így a franciák, mezítláb a hóban, és bizony messze volt még a Berezina. Így patkolt el végül Napóleon, és addigra bizony a kutya sem törődött már vele. Így mészárolták le a vietnamiak kambodzsaiak millióit, szemrebbenés nélkül, vagy a kambodzsaiak vietnamiak millióit, ugyan ki tudja ma már. A zsidók. A győztes életben marad, mit sem árthat neki a győzelem, a halott pedig egyszerűen csak halott. Ugyan ki ismer akár csak egyetlen áldozatot is? Elég az hozzá, hogy lángoltak az olajmezők, a hétköznapijaimat pedig kitöltötte az, hogy rendszeresen kikérdeztem a lányomtól a leckét, és soha nem felejtettem el ásványvizet rendelni. Óránként meghallgattam persze a híreket is.

Annak a bizonyos napnak az estéjén – péntek volt egyébként – moziba mentem. Az egyik belvárosi moziba, egy olyan filmre, aminek a címét hallottam csupán, illetve annyit tudtam még róla, hogy dicsérték a napilapok meg a tévéhíradók. Alighanem rossz vetítésre ültem be, mert igencsak furcsa volt a film több, mint különös, egyáltalán nem az én ízlésem szerint való. Ráadásul teljesen egyedül ültem a nézőtéren. De talán mégis inkább hétfői nap volt. Elöl ültem, mint mindig, a legelső sorban, mert szeretek megmártózni a filmekben. Manapság persze nem vetítik már azokat a széles-

vásznú filmeket, azokat a cinemascope-világokat, amelyekbe rendszerint annyira belemerültem, hogy soha nem az egészet láttam, hanem mindig csak bizonyos részleteket, akár csak a való életben. Amikor egy ízben, már jóval később megnéztem a *Doktor Zsivágót* a tévében, akkor, azt a mozgó bélyeget szemlélve döbbenem rá, hogy azelőtt mindig egy-egy részletét fogtam föl csupán az eseményeknek, a jobb oldalit vagy éppen a bal oldalit, hol ezt, hol amazt. Észre sem vettem például, hogy az egyik jelenetben anyaszült meztelenül álldogál Julie Christie az ajtóban. A doktor üres tekintetére emlékeztem csupán. Egyszóval ott ültem megint a moziban. Azt mindenesetre csak kifelé menet vettem észre, hogy teljesen egyedül vagyok, és meglehet, hogy jó néhányan üldögéltek még körülöttem az előadás kezdetén, csak éppen elűzte őket a film. Én viszont végignéztem a vetítést, voltaképpen nem is tudom, miért. Talán kizárólag azért, mert egy olyan városból származom, ahol mindenki végigélvezi, amit kifizetett.

A fekete-fehér filmben nyoma sem volt a kék színnek, és igen nehezen tudnám elmondani, mi is történt benne voltaképpen. Annyi bizonyos, hogy régi film volt, talán némafilm, a húszas vagy a harmincas évekből, és Indiában vagy Pakisztánban, esetleg Bangladesben játszódott. Ugyan ki tudná megkülönböztetni egymástól azt a rengeteg messzi országot? De akár Kalkutta volt, akár Hekuba, turbánt viseltek a meztelen felsőtestű férfiak, a nők pedig száriba burkolóztak. A homlokukon

pötty. Egy háztetőn tanyázó jövőmondóról szólt a történet, ott kapirgáltak a tyúkjai, ott legelésztek a kecskéi a lapos betontetőn. Aggastyán volt ez a jövőmondó, de talán nem is férfi, hanem nő, hiszen nem viselt szakállt, kendőt ellenben igen, igaz, alkalmasint éppen a kendő takarta el a szakállát. Újabb és újabb járóke-
lőket cipelt föl hozzá az utcáról néhány gyerek – lehet-
tek akár az unokái is –, persze nem erőszakkal, hanem
csöndesen elsuttogott ígéretekkel csábítva, rejtélyes pil-
lantásokkal csalogatva őket, így aztán reménytelen sze-
relembe esett asszonyok, a csőd markában vergődő ke-
reskedők taposták a lépcsőket szakadatlanul. Roppant
szövevényes lépcsőrendszerek vezettek fölfelé, úgyhogy
senki nem találta meg a lefelé vezető utat a gyerekek se-
gítsége nélkül. Aki nem akart fizetni, azt nem vezették
ki a szabadba; az órákon, napokon át bolyongott a zeg-
zugos pokolban, konyhákban, szabóműhelyekben, mat-
racokkal teli hálótermekben, és soha nem talált vissza
az utcára. Hébe-hóba az útjába akadt persze valamelyik
gyerek, és kérdő pillantást vetett az idegenre. Végül az-
tán beadta a derekát még a legnyakasabbja is, és összes
rúpiáját a gyerek kinyújtott tenyerébe borította. Bizony
meglehetősen drágán dolgozott a jövőmondó. Még-
is tucattal kuporogtak olykor a segítséget remélők a
kecskéi a tyúkok között, türelmesen várva, hogy
bebocsátást nyerjenek a kamrájába. Ugyanúgy kivárták
a sorukat a gazdagok, még a maharadszák is, akárcsak a
vén koldusok, akiknek senki nem jósolt volna már fé-

nyes jövendő. Azzal kezdődött a film, hogy az egyik mezítlábas utcagyerek szafariruhás, parafasisakos fiatalembert csalogatott a lépcsőházba. Jó ideig habozott, sőt tulajdonképpen vissza is akart fordulni a férfi, hiszen odakint várt rá a felesége. Kérlelően nyújtotta felé a karját az asszony – voltaképpen inkább bakfis – az utca forgatagából, a rózsaszín napernyője alól. De mindhiába: végül is elindult a lépcsőn a fiatalember, és elhatározta, hogy igenis a végére jár ennek a kalandnak. „Várj meg!” – kiáltotta még vissza a napfénybe, „Wait for me!” –, és ő volt az egyetlen vendég, amikor megérkezett végre a háztetőre, ifjú vezetője pedig azon nyomban egy nő gondjaira bízta. Nem is nő volt az, hanem inkább gyereklány, integetve kukucskált ki a kamra ajtófüggönye mögül. Patakokban csorgott a veríték a fiatalember még alig pelyhedző orcáján. Rekkenő volt a hőség odabent a kamrában. Épphogy csak derengett a félhomályban a jövendőmondó alakja. Hosszan bámulta a fiatal embert szótlanul, végül azonban megmondta neki az igazat. Csakhogy az ifjú európai – nyilván angol – le nem bírta venni a tekintetét a gyereklányról, így aztán föl sem fogta, amit a jövendőmondótól hallott. Lesütött szemmel kuporgott a gyereklány a vénséges vén apja vagy alkalmasint inkább nagyanyja oldalán. Föltápaszkodott, fizetett a fiatalember annak rendje-módja szerint. Mosolygott szakadatlanul, pedig nem volt rá semmi oka. A gyereklány ellenben nagyon is jól megértette az igazat, és miközben lefelé vezette a lépcsőn az

idegent, egyszer csak megtorpant, sarkon fordult, és az ajkára tapasztotta az ajkát. Így lelt rájuk a férfi hitvese. Egymagában, vezető nélkül merészkedett a labirintusba az asszony, most pedig, a csókot látva tombolt dühében. Addig-addig, hogy végül elájult, és a hitvese térítette kíméletes pofozgatással öntudatra. Kisvártatva föltápászkodott, a gyereklány pedig visszavezette mindkettőjüket az utcára. Előbb a gyereklánnyal váltott búcsúcsókot, azután a hitvesét csókolta meg a férfi, az asszony azonban úgy tekintett a férjére, mint valami fúria: halálos seb esett rajta. Végül útnak indult a pár, mentek, amerre a sorsuk vezette őket. És csakhamar be is teljesedett bizony a sorsuk: éppen hogy csak elérték a következő utcasarkot, ott halt meg az asszony, lelőtte egy helybéli fanatikus, aki elvakultan gyűlölte a briteket; a férfi pedig élete végéig nem bírta rászánni magát, hogy elhagyja a várost, a gyereklányt kereste szakadatlanul a lépcsőházak labirintusában bolyongva, persze mindhiába.

Koromsötét volt már, mire kitámolyogtam a moziból a szabadba. Sokkal melegebb volt az idő, mint két órája. Susogott a fák lombjában a szél. Fölfelé indultam a Rämistrassén, és közben egyre csak a film járt az eszemben. Nem tudtam se a rendező, se a színésznő nevét, csupa idegen írásjelekből állt a stáblista. Átvágtam a Heimplatzon. Nem közlekedett villamos ezen a kései órán, és autókat se láttam sehol. A közvilágítás pedig nyilván elromlott, legalábbis nem égtek az utcai

lámpák. A Hottingerstrassén azután mégiscsak szembejött velem egy autó: lármás oldtimer kéken világító fényszórókkal. Ez volt az első zaj a csendes éjszakán. A sofőrt nem láttam. Belém nyilallt a rémület, jöllehet egyelőre sejtelmem sem volt, mitől, és megszaporáztam a lépteimet. Átrohantam a fákkal és bokrokkal benőtt téren. A közelben lakom, így aztán egykettőre ott álltam a saját házam előtt. Hiányzott a csengő, dörömbölni kezdtem hát a hirtelenjében újnak tűnő bejárati ajtón. Kiabáltam: „Mit jelentsen ez, Isabelle?!” Nagy sokára megjelent egy fej az egyik első emeleti ablakban, de nem Isabelle-é, hanem egy férfié. Rám ripakodott, hogy mindjárt hívja a rendőrséget. Azt feleltem neki, *én* itt lakom, de vajon mit keres itt *ő*, és különben is: kihez van szerencsém egyáltalán? Végül becsapta az ablakot, és nem mutatkozott többé. Így aztán magam indultam a rendőrségre, mivel Isabelle is hallgatott.

Egyetlen rendőr üldögélt az őrsön az írógépe fölé görnyedve. Nyilván elszundított, mert hunyorogva pislogott rám. Olyasféle uniformist viselt, mint valami huszár, mintha egyenesen a tavaszköszöntő maskarádéről szalajtották volna. Fölcsatolta a derékszíját – hatalmas pisztoly fityegett rajta –, azután odacsoszogott a pult-hoz, amelynél álldogáltam. Zavaros szemmel bámult rám egy ideig, én pedig hirtelenjében képtelen voltam bevallani neki, hogy egy idegen férfi ölelgeti Isabelle-t a saját házamban, amelynek kicserélték az ajtaját, és ráadásul még a bejárati csengőjét is leszerelték. Inkább

összezagyváltam valamit a meghibásodott közvilágításról. A rendőr azt felelte, nincs tudomása semmi efféléről, viszont azonnal igazoljam magam. Nem volt nálam semmiféle igazolvány, így aztán egyszerűen eleresztettem a fülem mellett a felszólítást, és kifelé indultam; azt hiszem, futottam már, amikor a rendőr utánam kiáltott – „Állj!” –, és az egyik bokor mögött lapultam, amikor üldözöm lerohant a lépcsőn, és befejezte a figyelmeztetést: „Vagy lövök!” Még a lélegzetemet is visszafojtottam, amíg karnyújtásnyira álldogált tőlem, és tanácstalanul tekintgetett föl-alá a néptelen Hottingerstrassén. Végül fejcsóválva visszaballagott az őrsre. Nem stimmelt valami odabent a berendezéssel. Új pultot szereltek föl, és amikor utoljára itt jártam, nem láttam ezt a telefont sem, ezt a fekete bakelitből készült, muzeális monstrumot. Nincs két hete, hogy muszáj volt bejönnöm az őrsre egy büntetőcédula miatt, amit a kék zónában parkoló autóm ablaktörlője alatt találtam, pedig föl volt ragasztva a szélvédőre a helybéli lakosok számára kiállított parkolási engedély. Új volt a homlokzaton díszelgő „Rendőrség” felirat is, a náci időkben készült filmekre emlékeztettek a betűi.

Órákig ögylegtem még a néma és sötét ház körül. Ki lehet vajon az a férfi? Talán abból a munkacsoportból való, amelybe időnként eljár Isabelle, hogy megtárgyalják a huszadik század végi ember egzisztenciális helyzetét? Végül nagy nehezen búcsút mondtam az otthonomnak, és céltalanul lófráltam az im-

már kora reggeli fényben fürdő városban, könnyes szemmel, hangosan szitkozódva, időről időre alaposan megrugdosva az út menti fákat, míg nem – magam sem tudom, hogyan – a pályaudvaron kötöttem ki, és fölszálltam egy, a szülővárosomba, Bázélbe induló vonatra. Egykettőre el is bóbiskoltam odabent, a fapadon. Arra ébredtem, hogy ráncigál a kalauz. Amikor pedig a történetek után tőlem telhető legnagyobb higadtsággal félárú jegyet kértem tőle Bázélbe – „csak oda, nem retour” –, akkor se szó, se beszéd, galléron ragadott, és szitkozódva kipenderített a vonatból. Még szerencse, hogy éppen megállt a szerelvény a muttenzi pályaudvaron. Egyetlen tehervagon vesztegelt a vakvágányon, az állomás túlsó végében pedig kiskatona posztolt hatalmas, bőrből készült hátizsákkal. Kimerültebb voltam annál, semhogy éreztem volna bármit is – fújtatva, csikorogva indult tovább a vonat –, így aztán kikecmeregtem a pályaudvarról, hogy gyalogosan tegyem meg a hátralevő utat. Bázél nem esik túlságosan messze Muttenztől, egyébiránt pedig Robert Walser is elgyalogolt Zürichből Würzburgba annak idején úgy, hogy meg se állt közben pihenni. Sütött a nap. Lenyeltem a könnyeimet. Elhatároztam, hogy bármiféle önámítás nélkül számot vetek a helyzetemmel. Úgy terveztem, legalább tíz esztendeig nem térek vissza Isabelle-hez, és mindenképpen megölöm a szeretőjét. Vagy legalábbis úgy elpáholom a feleségemet, ahogy asszonyt el nem páholtak még soha, míg-

nem kék foltokkal és vörös csíkokkal borított testtel, könnyben úszó szemmel hajlandó lesz végre elárulni a gazember nevét.

Így ballagtam a város felé egy dűlőúton, pontosabban szólva ama kéklő magaslat felé, amelyik eltakarja a vidéket a város elől. Oda mutatott az iránytűm hegye kezdetől fogva, nevezetesen a magaslaton álló toronyra, a város víztornyára, hogy pontosan fogalmazzak, amelyet éppen most láttam föltűnni a szemhatáron. Jó néhányszor megmásztam azt a tornyot, de soha nem jöttem rá, hol rejlik benne vajon a víz, amit a neve ígért. Belül ugyanis kongott az ürességtől, nem volt benne semmi egyéb, csupán egy meredek csigalépcső. Megfájdult a lábam. Öt vagy hat rohamsisakos katona zötykölődött el mellettem kerékpáron, a vállukon karabély. Jó messze jártak már, amikor az utolsó visszafordult, odatekert hozzám, és kérdezett valamit, amiből egyetlen kukkot se értettem. Mit keresek itt? Verítékezett, és meglehetősen idegesnek tűnt a katona. Keret nélküli szemüveg kandikált ki a rohamsisakja alól, és cigaretta füstölgött a szájában, pedig igencsak tempósan tekert. Amikor azonban gyermekkorom nyelvén, a meghitt hazai tájszólásban feleltem neki – azért járom gyalogszerrel a vidéket, mondtam, mert nincsen hová sietnem –, békén hagyott végre. Dörögött valamit, amit persze megint csak nem értettem, azután továbbkerekedett. Piros bádogtáblácska fityegett a kerékpárja hátsó sárhányóján – civil, női vázas kerékpáron ült, holott a bajtársai atombiztosnak tetsző kato-

nai járműveket használtak –: a hanyagul rögzített rendszám. BL 41 – ez állt rajta. Úgy ácsorogtam ott egy darabig, mintha a földbe gyökerezett volna a lábam, és tátott szájjal bámultam a távolodó, a bajtársait beérni igyekvő katona után. Azután fölfogtam végre. Úgy megbénított a sokk, vagy talán inkább a váratlan boldogság, hogy muszáj volt leülnöm a földre. Leheveredtem a virágok közé. Nefelejcs, pipacs, margaréta. Lóhere. Nedves lomb illatát lehelte a közeli erdő. Mélységes béke töltötte be a vidéket. Jól hallottam a méhek és a dongók zümmögését a csöndben. Előttem tágas, zöldellő síkság – a rajnai síkság –, fölötte a kéklő égboltozat. Olyan mély lélegzetet vettem, mint már nem is tudom, mikor utoljára, kitárt karral, fejcsóválva sóhajtoztam, ujjongtam, kacagtam.

Nem éreztem már a lábamat, mire a víztoronyhoz értem, legalábbis nem úgy, mint a sajátomat. Rég elszoktam már a gyaloglástól, ráadásul azt a portugáliai nyaralás alkalmával vásárolt cipőt viseltem, amelyik legjobb esetben is arra volt alkalmas csupán, hogy azt a pár lépésnyi távolságot megtegye benne az ember a strand, a faház meg a pizzeria között. Nem akartam rögtön továbbmenni – hová is? Ugyan hová? Haza? Ez volna csakugyan a megfelelő szó? Mondjuk inkább úgy: ahhoz a mindössze néhány száz méternyire álló házhoz, ahhoz a fehérre meszelt Bauhaus-kockához, amely pontosan úgy állt ott, mint az emlékeimben, pedig már örök idők óta nem láttam. Egy semmiféle kompromisszumot nem ismerő, módfelett progresszív ifjú titán tervei

alapján épült, a teteje lapos, az ablakai hírből sem ismerik a függönyt, és elől-hátul leérnek egészen a padlóig, úgyhogy egyetlen titkos zugoly sem juthatott nekünk, a ház lakóinak. Később, már az éppen most zajló háború után az NDK-ba távozott az ifjú építész, kapott is két Sztálin-díjat meg egy professzúrárt, megbízást viszont egyetlenegy se. Megkeseredve tért vissza végül a keserű Nyugatra, és egy girbegurba falú házban élte le a hátralévő esztendeit, amit bármiféle mérnöki közreműködés nélkül épített annak idején egy régi vágású pallér.

Álldogáltam odafönt, a kilátóterazon, amely karikában fogja körül a henger alakú tornyot. Mi tagadás, széldültem egy kicsit. Mindig is volt valami bajom a tornyokkal, azzal, hogy olyan kíméletlenül merednek fölfelé: mintha történhetne velem valami, amit még csak elképzelni sem bírok. Így aztán csak alulról néztem meg inkább a pisai ferde tornyot is. Az Empire State Building körteraszán pedig örültem a szögesdróttal szegett korlátnak, meg annak, hogy velem volt a barát-nőm, és belém karolt. Ezúttal viszont áthajoltam a mellvéden, úgy bámultam a vidéket. Fölrémlett a távolban a város, a templomtornyok, a meg-megcsillanó Rajna pedig valahol az ellenséges ország párálló messzeségében tűnt el a szemem elől. Anyák és nevelőnők nevetgéltek odalent. Hullámozott a gabona. Madarak röpködtek, pillangó libbent közvetlenül az orrom előtt, ilyen magasan a virágok fölött! Csöndesen sütkérezett az a bizonyos fehér kockaház, meg-megcsillant az ablakain a napsu-

gár. Lapos tetején ott meredezett még az ég felé az antenna, amit később – Hans Arm barátommal birkóztam éppen, és csak a mennydörgés mentett meg attól, hogy csúfosan alulmaradjak – villámcsapás döntött ki, és sodort le a kertbe. Burgonyatövekkel volt teleültetve a kert. Úgyszólván törpék voltak még a nyírfák, pedig később teljesen elrejtette lombjuk a házat. Nem birtam levenni az épületről a szememet. Semmi. Egyetlenegyszer rohant ki a kertbe egy kutya, de nyomban el is tűnt megint egy láthatatlan ajtórésben, mintha csak láthatatlan gumipóráz lenne a nyakára kötve.

Elindultam a tetőre nyíló ajtó felé: abba torkollott a csigalépcső. Maga az ajtónyílás olyan szűk volt, olyan alacsony, mintha csak valami ódon katedrálisban járt volna az ember. Görnyedten léptem be rajta, és egy nő állta el az utamat, amint leszegett fejjel meg akartam tenni az első lépést lefelé. Zihálva érte el a meredek lépcső tetejét, és fehér volt az arca, krétafehér. Úgy ment el mellettem, mintha észre se vett volna, rám se pillantott, pedig csaknem összeecsókolóztunk akaratlanul. A mellvédhez lépett. Úgy függeszkedett ki a korlát fölé, mint valami szárítókötélre csíptetett ruhadarab. Messze kinyúlt a levegőbe a karja, sőt még a feje is, és megesett olykor, hogy nem érintette a talajt a kék bőrszandálba bújtatott lába. Egyfolytában beszélt, jöllehet teljesen egyedül volt. Úgy tűnt, halkan mondja, pedig valójában talán kiáltozott. Odaléptem hozzá, és megszólítottam a hátát: „Hogy mondta?”

Visszahuppant a talpára, kihúzta magát, felém fordult. Kerek szemüveget viselt. Mindkét lencséje bepárásodott, így aztán elrejtette előlem a szemét a homályos üveg.

„A szerelemről beszélt, ha nem tévedek.”

„De, igen, téved” – mormolta. „Nem, nem téved.”

Tetőtől talpig végigmért rövidlátó pillantásával, miközben levette és megtörölgette a szemüvegét. Fiatalt volt, haja rövid, tekintete lángoló, akárcsak Jeanne d’Arc-é, amikor még fennen fűtötte a szüzesség heve. „Azt mondtam, szerelemre teremtetten lény vagyok. De nem Magához beszéltem.”

„Hanem?”

„Senkihez. A levegő éghez. Gazdátlan szerelem az enyém. Mintha csak jégpáncélt viselne minden ember. Vagy talán engem borít a páncél? Hogyan olvadjak hát föl?”

„Ebben sajnos aligha segíthetek” – feleltem.

„Aligha.”

Egyetlen pillanat leforgása alatt bepárásodtak újra a lencsék, amikor visszaillesztette az orrára a szemüvegét. Vállat vont, azután széles kézmozdulattal a távolba mutatott, mintha a szárnyát tárta volna ki, legalábbis az egyiket. „Hát nem szép? Hát nem gyönyörű ez az ország?”

„Rég nem láttam már ilyen gyönyörűt” – feleltem.

„Isten áldja” – mondta, azután elfordult tőlem, és ismét áthajolt a mellvéd fölött. Haboztam, de addigra már teljesen megfedekezett rólam. Megint a madarakhoz beszélt. Vagy az angyalokhoz. Lenyargaltam a lépcsőn,

kiléptem a forró kavicsra. Ugróiskolát játszott odalent néhány gyerek. Fiatal nő üldögélt az egyik fal tetején, és rám pillantott. Csaknem biztosra vettem, hogy egyedül van. De hát honnan tudhattam volna végtére is, hogy egyik sem az övé a torony lábánál nyüzsgő gyerekse-regből? Jóformán gyereklány volt még, a haja vörös, az álla csapott, a melle akkora, hogy kis híján lepattogtak lánykablúzárol a gombok. Rám mosolygott kerekdeden. Elvörösödtem, vagy éppenséggel elragadtatottan szök-décselni kezdtem, már nem is tudom. Csakhogy nem volt több vesztegetni való időm, így aztán elindultam a nyílegyenes úton az immár sűrű bozóttal benőtt, régi erőd felé. Mintha csak magam után húztam volna a hosszú csíkká nyúlt fületem, úgy figyeltem hátrafelé minden apró rezdülésre. Ziháltam, csikorgott a kavics a cipőm talpa alatt. Miközben a fal tövében haladtam, és megcsapta orromat a lőrésekből kiáradó bűz – dohszag, ürülék, állatok –, úgy rémlett, sikoltást hallok. Lehetett azonban valamelyik bújócskázó gyerek örömujjongása is, aki behunyt szemmel guggolt az egyik szemeteskuka mögött, most pedig rátalált végre az anyja. Nem is olyan régi egyébként ez a bizonyos erőd, százhatvan vagy – ha leszámítom az újonnan visszanyert életidőmet – száz-tíz esztendőss mindössze. Itt csaptak össze annak ide-jén a Bázeli-környékiek a bázeliakkal, hogy kölcsönösen móresre tanítsák egymást, így aztán azóta BL feliratú rendszámtábla fityeg a Bázeli-környékiek, és BS feliratú a bázeliak kerékpárjain. Az erőd sarkát megkerülve gyors

pillantást vettem még a toronyra. Emberek rohangáltak a tövében. Mások dermedten, tanácstalanul álldogáltak. Többet nem láthattam, és nem is akartam látni.

Közelről sem tűnt valami bizalomgerjesztőnek az a kocka alakú ház, mégis nagyon szerettem volna bemeni, így aztán némileg tanácstalanul, habozva álldogáltam a kertkapuban, pedig melegen simult már a tenyerembe a kilincse. Apró, piros almácskák lógtak a fejem fölött egy eredetileg alighanem Japánban honos fán, az ízük rettenetes, most is, amikor beleharaptam az egyikbe. Olyan savanyú volt, hogy nyomban apró O betűvé rándult össze tőle a szám. Csillogtak a napfényben a ház ajtajához vezető járda gránitlapjai, és forróság áradt belőlük, amikor megtapogattam őket. Így legalább jó okom volt, hogy megszabaduljak végre a cipőmtől. Sőt még a zoknimtól is. Egykettőre levettem hát mindkettőt egy apró, kék bogyókkal teli bokor alatt. Mély sóhaj-tással álltam meg a kőlapokkal lerakott járdán. Vakon, két karommal saját testemet ölelgetve, csakis a talpamat perzselő forróságra ügyelve. Azután odaléptem a bejá-rati ajtóhoz, és benyitottam. Lépcső, rajta rézrudakkal leszorított futószőnyeg. Fölmentem, és benyitottam a lakásba. „Halló! Van itt valaki?”

Szertelenül csaholva rohant ki a konyhából a kutya, egyetlen szempillantás alatt a lábamnál termett, és boldogan ugrált föl rajtam, hogy összevissza nyalogasson. Üggyel-bajjal megpróbáltam távol tartani magamtól, vigyorogva igyekeztem félrefordítani az arcomat a le-

fetyelő nyelve elől. Kisvártatva előjött anyám is, a kezében konyhakés. Világos nyári ruhát viselt, asztalkendőt gyűrt a keskeny bőrvébe. Végigmért bennünket, a szemlátomást hirtelen szerelemre gyúlt kutyát meg engem, ahogy kényszeredetten mosolyogva igyekeztem védekezni, azután elkiáltotta magát: „Jimmy! Lábhoz!” Majd hozzám fordult: „Csöngetni nem tud?”

„Nem láttam a csengőt” – feleltem, és eltaszítottam magamtól az ebet. „Újabban különben sem csöngetek. Nincs szerencsém a csengőkkel.”

„És miért van mezítláb?”

„A cipőkkel sincs szerencsém” – feleltem mosolyogva, mert eszembe jutott, hogy igencsak fölvtágták a nyelve-met az esztendő-k során. Most aztán csodálkozol, ugye? „Arra gondoltam, akadna talán valami munka a ház körül, esetleg odakint a kertben.”

A nyakörvé-nél fogta tartotta vissza a kutyát anyám. Jimmy lihegve ágaskodott a hátsó lábán, és minden-áron vissza akart rohanni hozzám. Fiatalabb volt nálam anyám, jóval fiatalabb: szigorú, klasszikus arcélű szépség, hosszan a hátára lógott fekete haja. Úgyszólván fegyver gyanánt tartotta maga elé a konyhakést, a kutya viszont – kis testű terrier – mintha inkább az én pártomat fogta volna. Napsugárkéve hullt közénk az egyik félig nyitott ajtó-ból, a nappali ajtajából: alig-hanem megtört valami üvegen, mert szivárványszínű csóvában landolt a lábam előtt. Szívesen körülnéztem volna egy kicsit a szobában – láttam is valamit, talán

egy kerek dohányzóasztalt két-három fotellel –, anyám azonban megelőzött, becsukta az ajtót. Most egyenesen rám meredt a konyhakés hegye, és riadalmat láttam anyám szemében.

„Nem bántom, ne féljen” – szóltam. „Soha nem bántottam Magát. Van gyereke?”

„Igen, van. Egy fiam.” – vágta ki élesen. „Éppen...”

„Hagyd már abba, te bolond!” – kiáltottam föl csaknem ugyanabban a pillanatban, a kutya ugyanis kitépte magát anyám kezéből, és eszeveszetten nyalogatni kezdte a lábamat.

„Ismeri ezt a kutyát?” Valahogy zavarodottnak tűnt anyám, reszketett az ajka, és könnyek szöktek a szemébe. Erőltetetten, túlságosan éles hangon beszélt. „Rendben van! Menjen ki a krumpliágyásba! Tele van kolorádóbogárral. Vödröt talál a fészkerben.”

Odakint jártam már, a lépcső tetején, amikor utánam szólt. „Várjon!” Nemsokára megjelent az ajtóban, és a kezembe nyomott egy pár nehéz, fekete bakancsot. Letelepdedtem a legfelső lépcsőfokra, és fölhúztam. Apám bakancsa volt, szorította a lábamat. Éppen föltápászkodtam volna, hogy tegyek néhány lépést próbaképpen, amikor kicsapódott a bejárati ajtó, és elviharzott mellettem az a vörös hajú, lánykabluzt viselő nő, akit a víztoronynál láttam az imént. „*Madame! Madame!*” – sápítozott halálra váltan, azután eltűnt a lakásban, hogy franciául és eszeveszett tempóban belefogjon valami történetbe. Csak a „torony” meg a „*femme*” szót értettem belőle, de éppen

elég is volt ennyi. Hallottam már gyerekkoromban is erről a tragédiáról. Senki nem tudta megmenteni azt a szerencsétlen asszonyt, nem segített rajta se a jó szó, se az erőszak. Halálra zúzta magát odalent, a kavicson. Nem hallottam, mit válaszolt anyám. Rá egészen másféle sors várt. Jóval elmúlt már nyolcvanesztendő, amikor tettelesen megtámadott egy villamost – persze csekély sikerrel –, mert meggyőződése szerint neki volt joga előbb átkelni az úttesten. Miközben a bejárati ajtó felé bicegtem, kiszaladt a házból, majd ismét fölrohant a lépcsőn a fiatal nő. Lobogva úszott utána a levegőben a vörös haja. Eszembe jutott végre a neve is: Lisette-nek hívták. Gyakran elvitt a toronyhoz, elvitt az erdőbe, vigyázott rám a kertben. Vajon hol lehetek most én?

Azután – immár újra mezítláb – a jókora területet elfoglaló, egészen egy öles diófaig terjedő krumpliágyásokban guggoltam. Csakugyan ezrével nyüzsögtek a leveleken a bogarak, apró, kedves állatkák, barna csíkokkal a sárgás színű páncéljukon. Belehajigáltam őket a vödörbe, és közben apámra gondoltam, aki olyasféleképpen szökdécselve közlekedett az utcán annak idején – vagyis most –, mintha csak játékbábu lenne egy láthatatlan halmajátékos, valamiféle égi óriás tábláján, mígnem rájöttem végre, hogy azért jár-kei ilyen furán, mert minden egyes lépésével igyekszik agyontaposni egyet-egyét az egész környéket ellepő bogarak közül. Ha viszont egyetlen bogár sem akadt elérhető közelségben, akkor mozdulatlaná dermedt fél lábon

állva, és olyan fancsali képet vágott, mintha halálos lépést kellene tennie a semmibe. Ez járt a fejemben éppen, amikor csakugyan hazaérkezett apám, pontosan úgy, ahogyan elképzeltem, végigszökdécselve a lekövezett járdán, egyenruhában, orrán a szemüveg, szájában a cigaretta. Igen, ő volt a kerékpáros, aki Muttenez hátrában megszólított. Én pedig nem ismertem föl! Nem ismertem föl a saját apámat! Most viszont hajadonfőtt volt legalább: ott lógott a rohamsisakja a japán almafa törzsének támasztott női kerékpár kormányán. Úgy tűnt el apám a házban, mint valami ugrádozó bolha. És alig kopaszodott még! Sürgősen a bogarak után néztem. Napnyugtára elértem a messzi diófát, és megtelt a vödör.

Sajgó háttal egyenesedtem föl. Apám kilépett a kertbe, mintha csakis erre a pillanatra várt volna, és elindult felém. Flanellnadrágot viselt, hozzá kötött kardiánt, így már sokkal ismerősebbnek látszott. Most is dohányzott természetesen. Úgy festett, mint Gustav Mahler, mielőtt szárnyára kapta a hírnév, vagy mint Sartre az érettségi vizsga előtt. „Csak túlzásba ne vigye a munkát!” – szólított meg, és felém nyújtotta a jobb kezét. „Szabad a nevét?”

Bemutatkoztam.

„No de ilyet!” Kétkedő pillantást vetett rám, alulról fölfelé, mivel alacsonyabb volt nálam. „Az aargauai vagy a thurgauai ágból?”

„A Wyna völgyében született az apám” – feleltem.

Odanyújtottam neki a vödöröt: éppen akkor bucskáz-
tak át a peremén ügyel-bajjal az első bogarak.

„Ott született az én apám is” – jegyezte meg, miköz-
ben a vödörért nyúlt. „Sőt ott születtem jómagam is.
Alighanem rokonok vagyunk szegről-végről.”

„A fiad vagyok” – böktém ki végre.

„Na, ide hallgasson. Szívesen tréfálkozom bármikor,
ma azonban sajnos nem vagyok valami vicces kedvem-
ben.” Tudtam, hogy csakugyan szeret nevetni; most
azonban úgy tűnt, teljesen leköti a figyelmét valami,
amihez semmi közöm. „Egyébiránt sokkal inkább úgy
fest, mint az apám. Csakhogy az apám nem lehet. Hi-
szen jól ismerem az apámat.”

„És a fiát?”

Tetőtől talpig végigmért – dühösen?, rémülten?,
ki tudja. Fölkapta a vödöröt, és elindult vele a ház felé.
Egészséges volt még! „Nem szabadna annyit dohányoz-
nia!” – kiáltottam utána. „Bele fog halni előbb-utóbb!”
Megtorpant, de nem a figyelmeztetésem, hanem egy
papírfecni kötötte le a figyelmét: előbb a magasba emel-
te, azután lerakta a fűbe. Gyűrött ötfrankos bakje-
gyet találtam a földön, amikor odaértem. Zsebre vág-
tam, jöllehet csaknem biztosra vettem, hogy érvényte-
len. Azután csak bámultam apám után, ahogy eltűnt
vödöröstül a házban. Vajon csakugyan képes beállítani
azt a vödöröt a felesége konyhájába? Szívesen elbeszél-
gettem volna vele valamiről, ami érdekelt, és amiről
időközben én is kiderítettem már egyet-mást, Villon

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

WIDMER, URS

A kék szifon / Urs Widmer ; fordította: Kurdi Imre. -

Miercurea Ciuc : Bookart, 2012

ISBN 978-606-8351-10-0

I. Kurdi Imre (trad.)

821.112.2(494)-31=511.141

A kiadásért felel a Bookart Kiadó igazgatója

Megjelent 7 ív terjedelemben Minion betűtípussal szedve

90 g-os Munken Print Cream papíron

Szerkesztő Hajdú Farkas-Zoltán

Korrektor Szatmári Cecília

Tördelő Hajdú Krisztina

Műszaki vezető Császár Csilla

Készült a csíkszeredai Alutus Rt. nyomdájában

Felelős vezető Hajdú Áron igazgató